

KATEDRA ARCHEOLOGIE UHK
POSUDEK VEDOUCÍHO MAGISTERSKÉ PRÁCE

Autor: **Bc. Tereza Holbová**

Titul: **Skalní polohy s doklady laténských aktivit v Českém ráji v kontextu nálezů z České republiky a Slovenska**

Rok: **2019**

Počet stran (příloh): 98 stran vlastní text vč. obrázků v textu, 56 stran příloh, 10 stran bibliografie

Vedoucí práce: Mgr. Tomáš Mangel, Ph.D.

Vyždření:

Jako téma diplomové práce si studentka vybrala problematiku skalních poloh Českého ráje s doklady využívání během doby laténské a možností interpretace jejich využívání. Svým způsobem tak navazuje na předchozí práci bakalářskou, v níž řešila otázky tzv. nestandardních sídlištních poloh uvedeného období.

Práce má standardní strukturu odborného textu. Po úvodu, geografickém a chronologickém vymezení práce se autorka zaměřila zejména na shrnutí teoretických poznatků o využívání skalního prostředí člověkem. Tyto kapitoly jsou ovšem pouze odrazovým můstkem pro následující prostorovou analýzu. Jejím předmětem se stalo 17 skalních poloh zapadajících do definovaného rámce, které byly navíc dále komparovány s dalšími obdobnými lokalitami z českého, moravského a slovenského území.

V následující kapitole je čtenář zevrubně seznámen se zvolenou metodikou, jednotlivými typy analýz i s postupy spojenými s tvorbou predikčního modelu, který se stal jedním z výstupů práce. S ohledem na charakter zadání se práce metodicky opírá zejména o prostorové analýzy provedené v prostředí GIS. Metodika je popsána přehledně a je též vhodně strukturována. Jako jisté negativum zde lze vnímat pouze někdy až příliš detailní popis standardních postupů práce s GIS.

Součástí kapitoly je též nezbytná kritika pramenů, která se zaměřuje především na problémy s lokalizací některých poloh a u některých starších výzkumů též na nedostačující charakter dokumentace a způsob jejich provedení.

Na dalších stránkách jsou přehledně shrnuty veškeré informace týkající se předmětu práce. Hlavní část představuje strukturovaný soupis analyzovaných poloh. Jako velmi užitečné se jeví též začlenění poloh pokládaných v minulosti za laténské, které byly ovšem na základě kritiky pramenů z analýzy vyloučeny. Dále zde jsou uvedeny informace o vývoji archeologického poznání laténského osídlení oblasti Českého ráje. Důležité místo v textu zaujímá zevrubně pojatý přehled různých interpretačních pohledů, jež byly v minulosti v souvislosti s využíváním uvedené oblasti vysloveny, k nimž autorka doplnila i možnosti další. Z textu vyplývá, že v základní rovině jsou zvažovány různé alternativy sakrálního a profánního využívání, jejichž možnosti budou v následujících analýzách dále testovány. Následující kapitola představuje strukturovaný přehled laténských skalních poloh z dalších oblastí bývalého Československa, které jsou využity jako komparační

Hlavní část práce představují kapitoly věnované analýze studovaného fenoménu. Ta se opírá téměř výhradně o práci s prostorovými daty, přičemž hlavním cílem je proniknutí do

problematiky souvislostí mezi aktivitami někdejšího člověka a přírodním prostředím. Jako klíčová kritéria proto autorka zvolila vztah jednotlivých poloh k nadmořské výšce, ke geomorfologii terénu či jejich geologickým a pedologickým vlastnostem. Pozornost je věnována též vztahu poloh k vodní síti, autorka ovšem předem upozorňuje na značnou problematičnost tohoto aspektu. Kromě charakteristik krajinných jsou analyzovány též tzv. sociální aspekty uvedených dokladů lidských aktivit. Zde byly provedeny analýzy vztahu poloh k osídlení v okolí a analýzy dohlednosti. Analýzy jsou vždy nejprve zaměřeny na doklady z pracovní oblasti, jejich výsledky jsou pak dále komparovány s daty sesbíranými v oblasti Českého a Moravského krasu a v oblasti Slovenska. Pro polohy z pracovního území je připojena též chronologická analýza. Spíše než o analýzu se v tomto případě jedná o velmi stručný přehled. Chronologickým otázkám by bylo vhodné věnovat přeci jen trochu více prostoru, i když jejich řešení není hlavním cílem práce. Vhodné by bylo např. doplnit mapu s vyznačením chronologických aspektů. Podotknout je ovšem třeba, že pro cíle předložené práce je analýza dostačující.

Opakované výhrady zde lze vznést k neopodstatněnému vnímání nekeramických nálezů (např. sklo, mince, spony) díky jejich nižší frekvenci jako prestižních předmětů. Veškeré uvedené kategorie tvořily běžnou složku vybavení laténských komunit a dnes je nacházíme na každém lépe zkoumaném sídlišti. Jejich absenci v některých souborech je třeba chápat jako důsledek užití metodiky výzkumu či projev charakteru využití souvisejících poloh, v žádném případě ovšem nikoli jako projev jejich „prestižního“ významu.

Výsledkem analýz a přínosnou součástí kapitoly je též predikční model laténského osídlení Českého ráje. Vytipováno tak bylo několik desítek poloh s různou pravděpodobností potenciálu po využití v době laténské. Pro jeho stanovení byla jednotlivým analyzovaným vlastnostem (např. nadmořská výška, geologie, vzdálenost od vody aj.), přiřazena vstupní váha, podle toho jak moc ovlivňovaly volbu polohy pro osídlení. Zde by bylo vhodné, aby při obhajobě diplomantka podrobněji vysvětlila, jakým způsobem byly uvedené faktory hodnoceny.

Výsledky jsou následně podrobeny diskuzi, za účelem interpretace využívání skalních poloh. Vyplývá z ní závěr, že interpretace aktivit ve skalním prostředí je pouze na základě prostorových analýz problematická. Vyloučeny byly aktivity spojené se zemědělskou činností. Ukázalo se též, že pro volbu uvedených poloh neexistují jednotná pravidla a jejich situování je do značné míry vždy ovlivněno možnostmi konkrétní skalní oblasti. U skalních poloh pak lze obecně uvažovat jak o profánním vyžití (krátkodobé pobyty, souvislosti s přesuny zvířat aj.), tak o využití sakrálním, které je ovšem v uvedeném prostředí až na výjimky jen obtížně doložitelné.

I přes některé drobné nedostatky studentka zadání splnila. Prokázala schopnost práce s databázemi, s nástrojem GIS, s archeologickou literaturou i s nálezy. Navrhují proto předloženou práci klasifikovat hodnocením B.

Hodnocení: B

Datum: 13. 5. 2019

Mgr. Tomáš Mangel, Ph.D.